

SPRÁVA O ČINNOSTI
ŠTÁTNEHO ARCHÍVU V BANSKEJ BYSTRICI,
POBOČKA BANSKÁ BYSTRICA
ZA ROK 2012

Banskobystrická pobočka Štátneho archívu v Banskej Bystrici sa v roku 2012 vo svojej práci už tradične zamerala na dve hlavné oblasti – na predarchívnu starostlivosť a na odborné archívne činnosti. Na úseku predarchívnej starostlivosti na úseku registratúr pracovníci archívu zabezpečovali výkon štátneho odborného dozoru správy registratúr u ich pôvodcov, vyrad'ovacie konanie registratúrnych záznamov s uplynulou úložnou lehotou, posudzovanie a schvaľovanie predložených registratúrnych poriadkov a plánov, ako aj metodicko – inštruktážnu a školiacu činnosť pre subjekty v odbornej správe archívu.

Výkon štátneho odborného dozoru správy registratúr u ich pôvodcov

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Počet prieskumov	15	19	15	33	37
Počet kontrol	0	0	0	14	2

Vyrad'ovacie konanie a preberanie archívnych dokumentov

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Počet predložených návrhov na vyradenie	48	73	79	73	103
Počet schválených návrhov na vyradenie	46	69	79	72	101
Celkový rozsah prebraných archívnych dokumentov	89,09bm	25,88bm	20,81bm	53,85bm	63,73bm

Metodicko – inštruktážna, školiaca a konzultačná činnosť

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Počet konzultácií a inštruktáží	137	51	45	33	129
Počet školení	0	2	0	2	3

Odborné archívne činnosti mali rôznorodejší charakter. V oblasti predarchívnej starostlivosti na úseku archívov a archívnych dokumentov sa archív zameriaval predovšetkým na preberanie archívnych dokumentov od ich pôvodcov do odbornej správy archívu. Zároveň s preberaním týchto dokumentov aktualizoval existujúce, resp. zavádzal nové spisy o fonde.

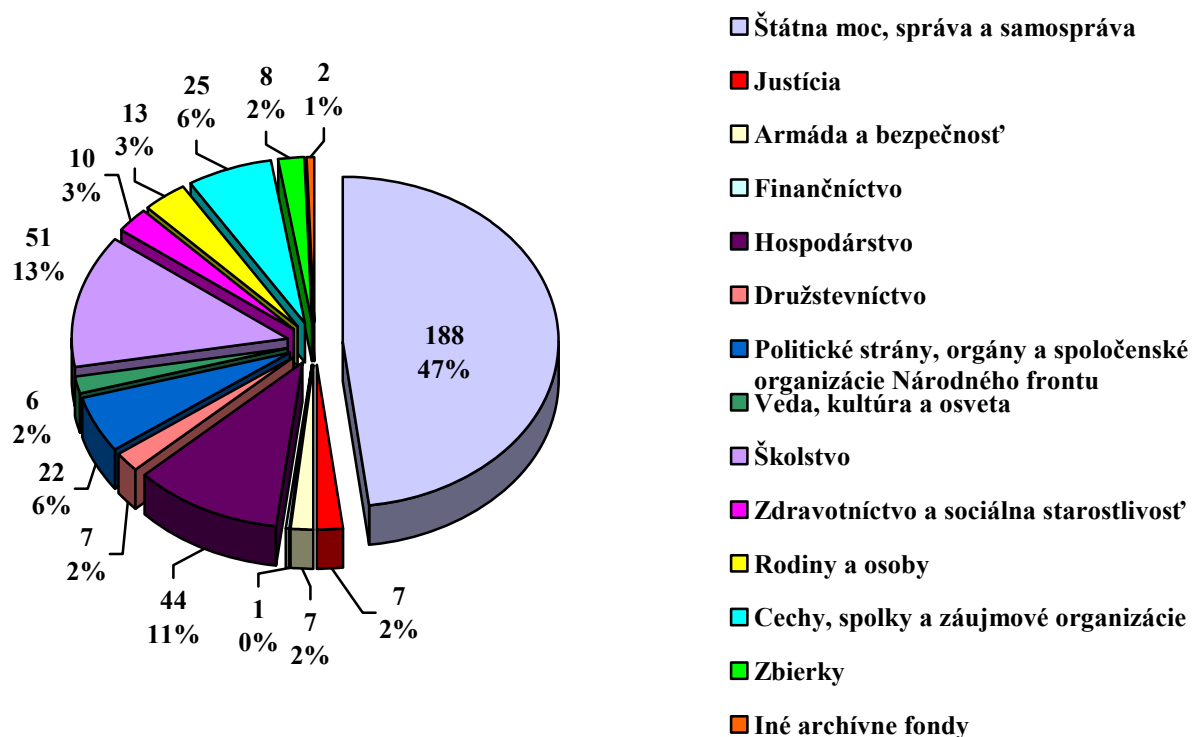
Archívne fondy banskobystrickej pobočky štátneho archívu obohatila zaujímavá kolekcia dokumentov z obdobia rokov 1512 – 1984, ktoré sa týkajú rodiny Škultéty – Lehocký z Dolnej Lehoty

(okres Brezno). Hoci ide zväčša o písomnosti administratívneho a hospodárskeho charakteru, nachádza sa medzi nimi aj originál erbovej listiny Mateja II. z roku 1609, nedatovaná žiadosť o jej udelenie s kresebným návrhom erbu ako aj osobitná listina Zvolenskej stolice z roku 1657, osvedčujúca publikovanie armálesu v predchádzajúcom roku (prvé publikovanie vykonala Spišská stolica v roku 1610). Z hľadiska genealógie je zaujímavá aj listina Vladislava II. z roku 1512 s konfirmáciou majetkových donácií predchádzajúcich panovníkov, ktorá obsahuje aj mená viacerých príslušníkov rodiny. Napríklad v citácii listiny Ľudovíta Veľkého z roku 1358 je ako obdarovaný uvedený richtár Petrik z Predajnej, ktorého funkcia dala rodine jej neskoršie priezvisko a mnoho údajov vrátane výpisov z matrik obsahuje aj protokol z roku 1804 s prepisom písomností vzťahujúcich sa na prešetrovanie legitimacy šľachtictva. Uvedené archívne dokumenty môžu bádateľom pomôcť s objasnením osudov rodiny, z ktorej pochádzalo viacero významných osobností slovenského náboženského a kultúrneho života, medzi inými napríklad aj bardejovský kňaz a náboženský spisovateľ Severín Petrik – Škultéty alebo štúrovec a národný buditeľ August Horislav Škultéty.

Druhá zaujímavá rozsiahla kolekcia archívnych dokumentov súvisí s osobami kňazov a spisovateľov Adama a Sama Chalupku. Archív získal dokumenty z obdobia rokov 1773 – 1883, medzi ktorými významné miesto zaujíma korešpondencia oboch kňazov, kronika za roky 1782 – 1840, rukopisné kázne a prejavy, odpisy a preklady kníh cudzích autorov ako aj rukopis a vytlačené hárky knihy Adama Chalupku s náboženskou tematikou.

V oblasti evidencie archívneho dedičstva Slovenskej republiky archív viedol a aktualizoval predpísanú dokumentáciu vo forme evidenčných listov archívnych súborov v elektronickej aj printovej forme. K 31.12.2012 bolo v odbornej správe archívu celkom 391 archívnych súborov (fondov a zbierok) v celkovom rozsahu 6490,04 bežných metrov.

Štruktúra archívnych fondov k 31.12.2012

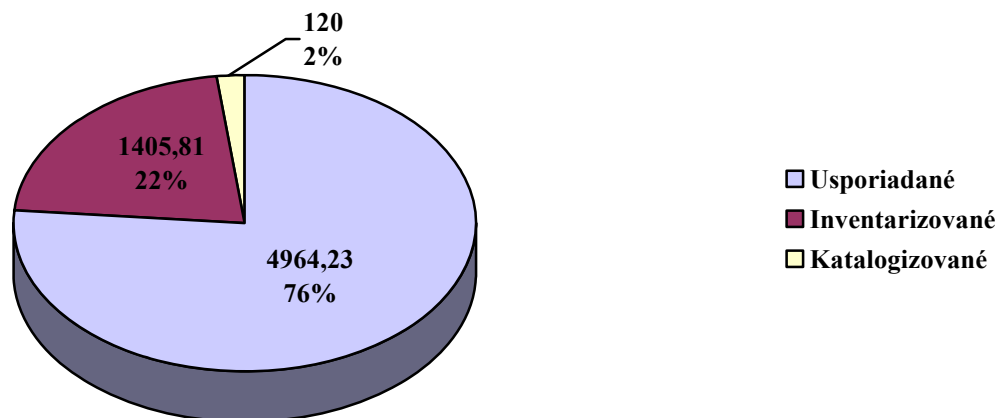
V oblasti ochrany archívnych dokumentov sa zabezpečovali štandardné činnosti spočívajúce v sledovaní a následnej regulácii teploty a vlhkosti v archívnych depotoch ako aj ich pravidelnom čistení. Rovnako sa povrchových nečistôt zbavovali aj archívne dokumenty, ktoré archív prevzal do svojej správy od ich pôvodcov. Všetky prevzaté archívne dokumenty sa zároveň uložili do štandardných archívnych škatúl a umiestnili na príslušné miesto v archívnych depotoch.

Práce na systematickej digitalizácii archívnych dokumentov bolo v priebehu roka nevyhnutné prerušiť kvôli nedostatočnej kapacite (úplnej naplnenosti) dátových úložísk, ktoré mal archív k dispozícii. Z tohto dôvodu sa vykonávala iba digitalizácia na požiadanie, t.j. sa digitalizovali iba tie archívne dokumenty, ktorých digitálne kópie si objednali bádatelia. Koncom roka došlo k nákupu externého pevného disku, takže práce na digitalizácii budú pokračovať v priebehu roka 2013. Stále však pretrváva už v minulosti avizovaný problém s nemožnosťou plného využitia digitalizovaných dokumentov v bádateľni archívu, pretože tá disponuje iba jediným technicky zastaralým počítačom.

V oblasti spracúvania a sprístupňovania archívnych dokumentov pokračovali práce na jednotlivých rozpracovaných archívnych fondoch. V jednom prípade sa práce ukončili (fond Okresný národný výbor v Banskej Bystrici, odbor plánovania 1960 – 1990) a k fondu bola vypracovaná archívna pomôcka v podobe čiastkového inventára. V súčasnosti je v archíve prostredníctvom archívnych pomôcok spracovaných 89 archívnych fondov, pričom bádatelia majú k dispozícii 44

inventárov a 39 katalógov v printovej aj digitálnej podobe. Novospracované archívne fondy majú archívne pomôcky vyhotovené prostredníctvom aplikácií Bach inventáre a Bach katalógy.

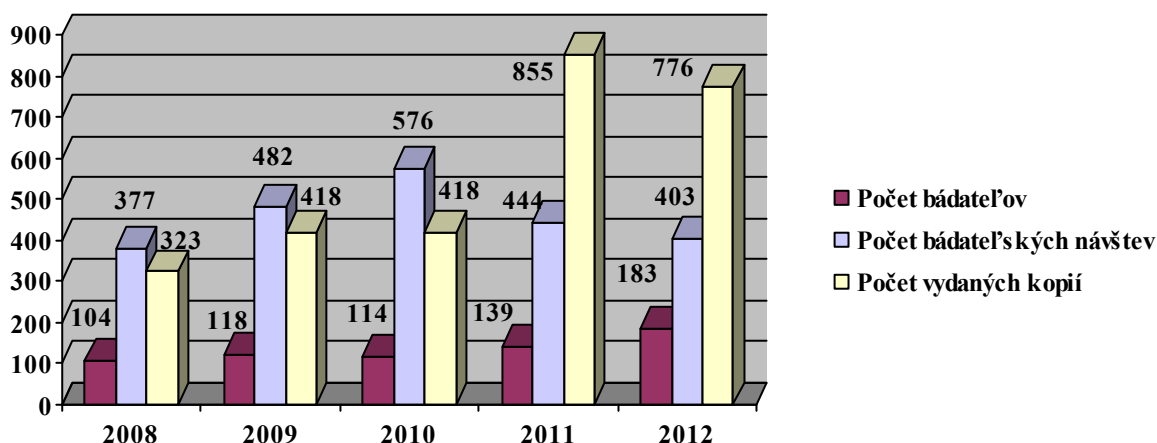
Stav spracovania a sprístupnenia archívnych dokumentov k 31. decembru 2012 (údaje v bm)

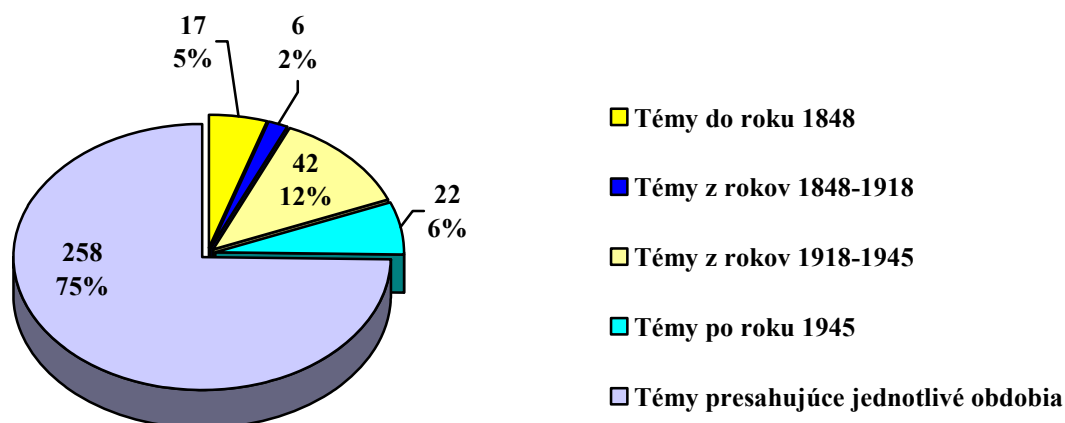
Pokračovali aj práce na odbornom spracovaní príručnej archívnej knižnice formou katalogizácie. Archívna knižnica v súčasnosti obsahuje 13214 zväzkov a žiadateľom sa v priebehu roka poskytli výpožičky kníh a periodík v objeme 376 zväzkov.

V roku 2012 archív navštívilo 183 bádateľov, ktorí vykonali 403 bádateľských návštev. Na štúdium sa im predložilo 1292 samostatných archívnych dokumentov, 502 fasciklov, 127 archívnych škatúl a 368 dokumentov v digitálnej podobe. V oblasti správnej agendy archív vybavil 513 žiadostí o správne informácie a vydal 629 odpisov, výpisov, potvrdení a kópií archívnych dokumentov v celkovom rozsahu 1898 kópií. Žiadatelia za uvedené úkony na správnych poplatkoch ako aj za služby archívu zaplatili celkom 3671,46 €.

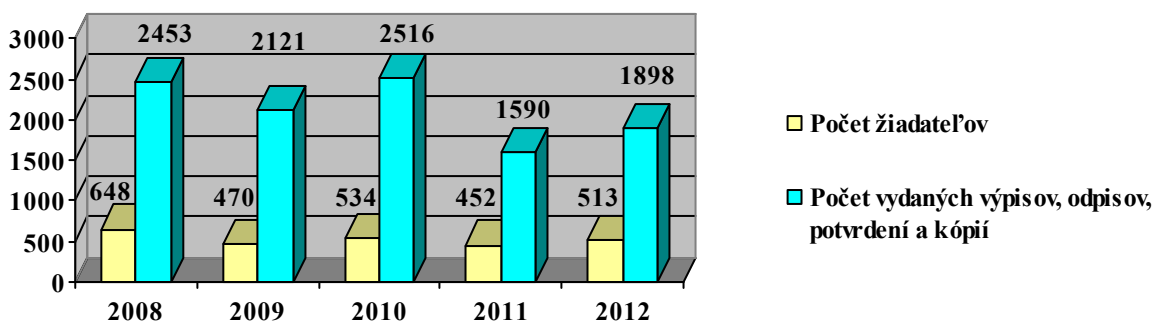
Prístup k archívnym dokumentom štúdiom na základe bádateľského listu

Chronologické členenie tém bádateľského historického štúdia v roku 2011

Prístup k archívnym dokumentom formou odpisu, výpisu, potvrdenia alebo kópie na základe písomnej žiadosti

Správne poplatky vybrané archívom

Rok	2008	2009	2010	2011	2012
Správne poplatky vybrané podľa zákona o správnych poplatkoch	109250 Sk	2407,50 € 200 Sk	3130,50 €	2374,69 €	3388,50 €
Poplatky vybrané za služby archívu	8546 Sk	144,16 €	303,32 €	320,51 €	282,96 €

V roku 2012 pracovníci archívu v odbornej tlači publikovali 1 historickú monografiu vydanú v elektronickej viacformátovej podobe, 2 odborné štúdie, 4 historické články a 1 informačný článok. Pracovníci archívu sa tiež autorsky podieľali na edícii historických prameňov a na kolektívnej práci venovanej pamätihodnostiam mesta Banská Bystrica. Takisto vypracovali 2 recenzné posudky publikácií pripravených do tlače. Archív v priestoroch bádateľne archívu usporiadal 14 prednášok pre študentov banskobystrických stredných a vysokých škôl, pričom 6 prednášok malo historický charakter, 6 prednášok sa zameriavalo na charakteristiku sústavy štátnych archívov v Slovenskej republike a objasnenie postavenia, úloh a jednotlivých činností vykonávaných banskobystrickou

pobočkou Štátneho archívu v Banskej Bystrici. V priestoroch bádateľne archívu sa konala aj vyučovacia hodina spisového manažmentu pre študentov. Pracovníci archívu sa však podieľali aj na ďalších kultúrno – výchovných akciách, a to prednáškami na 2. medzinárodnej faleristickej konferencii v Bratislave a na 3. odbornom seminári venovanom pomocným vedám historickým na Inštitúte histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove.

Pracovníci archívu sa v priebehu roka 2012 zúčastňovali aj práce rôznych odborných komisií orgánov štátnej správy a výborov spoločenských organizácií, predovšetkým Rady pre vojenskú symboliku Ministerstva obrany SR, výboru Slovenskej historickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied, výboru Slovenskej genealogicko – historickej spoločnosti a Komisie pre pamätihodnosti mesta Mestského úradu v Banskej Bystrici.